

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра екологічного права і контролю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Ірина ЛОМАЧИНСЬКА

«15» Восени 2026

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: *G Інженерія, виробництво та будівництво*

Спеціальність: *G18 Геодезія та землеустрій*

Освітньо-професійна програма: *Землеустрій та кадастр*

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування».
Одеса: ОНУ, 2026. 22 с.

Розробники:

Микола СЕРБОВ, доктор економічних наук, професор, декан факультету гідрометеорології і екології ОНУ імені І.І. Мечникова.

Юлія БУНЯКОВА, кандидат географічних наук, доцент кафедри екологічного права і контролю ОНУ імені І.І. Мечникова.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екологічного права і контролю

Протокол № 1 від « 24 » 20 26 р.
Завідувач кафедри _____ (Олексій БУРГАЗ)
(підпис) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПІ «Геодезія та землеустрій»

_____ (Наталія ДАНІЛОВА)
(підпис) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету гідрометеорології і екології ОНУ ім. І.І. Мечникова

Протокол № 1 від « 26 » 20 26 р.
Голова НМК _____ (Ангеліна ЧУГАЙ)
(підпис) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.
Завідувачка кафедри _____ (_____)
(підпис) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.
Завідувачка кафедри _____ (_____)
(підпис) (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 4,0/4,0 годин – 120/120 змістових модулів – 2/2	Галузь знань G <u>Інженерія, виробництво та будівництво</u> (шифр і назва) Спеціальність G18 <u>Геодезія та землеустрій</u> (код і назва) ОПП <u>Геодезія та землеустрій</u> Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	108 год.
		Форма підсумкового контролю: залік/залік	

2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі економічного регулювання процесів використання природних ресурсів, охорони навколишнього середовища, екологічно обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства.

Завданням навчальної дисципліни є:

- ознайомлення здобувачів з базовими поняттями у сфері природокористування;
- вивчення сучасного законодавства, нормативно-розпорядчих, методичних та інших правових документів, які регламентують економічну складову природокористування;
- формування навичок складання економічних розрахунків;
- визначення перспектив розвитку промислового виробництва з урахуванням пріоритетності екологічних факторів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК01. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК13. Здатність зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, а також в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

б) спеціальних/фахових (СК/ФК):

СК03. Здатність застосовувати нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали у професійній діяльності.

СК07. Здатність збирати, оновлювати, опрацьовувати, критично оцінювати, інтерпретувати, зберігати, оприлюднювати і використовувати геопросторові дані та метадані щодо об'єктів природного і техногенного походження.

СК08. Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері геодезії та землеустрою з урахуванням вимог професійної і цивільної безпеки, охорони праці, соціальних, екологічних, етичних, економічних аспектів.

СК10. Здатність здійснювати моніторинг та оцінку земель.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН02. Організовувати і керувати професійним розвитком осіб і груп.

РН04. Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей.

РН05. Застосовувати концептуальні знання природничих і соціально-економічних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- фундаментальні концепції взаємовідносин суспільства та природи;
- базові поняття у сфері природокористування;
- основні економіко-правові механізми охорони довкілля;
- організаційно-методичні підходи щодо визначення екологічного податку та рентної плати;
- існуючі методичні підходи до оцінки економічного збитку.

вміти:

- розраховувати екологічний податок за забруднення довкілля;
- розраховувати плату за спеціальне природокористування (рентну плату);
- вміти визначати і розраховувати параметри, необхідні для розрахунку економічних збитків.

бути здатним:

- використовувати економічні механізми використання, охорони та відтворення природних ресурсів;
- застосовувати діючі нормативно-правові акти і методики розрахунку екологічного податку, рентної плати та економічних збитків в наслідок порушення екологічного законодавства;
- демонструвати здатність щодо формулювання пропозицій та можливостей впровадження природоохоронних заходів та проектів.

Опанування цієї навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, що проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 та визначені Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722, зокрема:

Ціль 4: забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;

Ціль 6: забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;

Ціль 7: забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх;

Ціль 8: сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;

Ціль 9: створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;

Ціль 12: забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;

Ціль 14: збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку;

Ціль 15: захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, боротьба з опустелюванням, повернення процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Економіка природокористування». Мета, завдання і структура дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами. Особливості еволюції та становлення дисципліни «Економіка природокористування» як науки. Поняття природокористування, його соціально-економічна сутність і складові частини. Предмет та функції економіки природокористування.

Тема 2. Основні концепції природокористування і охорони навколишнього середовища. Характеристика концепцій взаєморозвитку економічної системи та довкілля. Теорії детермінізму. Теорії зростання. Концепція сталого розвитку.

Тема 3. Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання. Природні ресурси як економічний базис природокористування. Критерії природних ресурсів за еколого-економічним і соціальним підходом. Економічна сутність та класифікація природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів. Методи економічної оцінки природних ресурсів. Концепція загальної економічної цінності.

Змістовий модуль 2. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища

Тема 4. Економічні інструменти екологічної політики. Законодавче забезпечення України у сфері природокористування. Основи платного природокористування. Критерії для розрахунку платежів за забруднення навколишнього середовища та використання природних ресурсів. Нормативи плати за використання природних ресурсів. Розподіл платежів за використання природних ресурсів. Сутність системи економічного стимулювання у сфері природокористування.

Тема 5. Економічна ефективність природоохоронних заходів. Основні природоохоронні заходи. Особливості оцінки економічної

ефективності природоохоронних заходів. Класифікація збитків та їх характеристика. Механізми формування екологічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування										
Тема № 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Економіка природокористування» [1, 2]	8	2	2	0	4	12	1	1	0	10
Тема № 2. Основні концепції природокористування і охорони навколишнього середовища	24	6	6	0	12	22	1	1	0	20
Тема № 3. Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання.	24	6	6	0	12	22	1	1	0	20
Разом за змістовим модулем 1	56	14	14	0	28	56	3	3	0	50
Змістовий модуль 2. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища										
Тема № 4. Економічні інструменти екологічної політики.	32	8	8	0	16	33	2	2	0	29
Тема № 5. Економічна ефективність природоохоронних заходів.	32	8	8	0	16	31	1	1	0	29
Разом за змістовим модулем 2	64	16	16	0	32	64	3	3	0	58
Разом за змістовими модулями 1 та 2	120	30	30	0	60	120	6	6	0	108
Усього годин	120	30	30	0	60	120	6	6	0	108

Види роботи:

[1]– опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;

[2]– опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу.

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

7. Теми практичних занять

Назви тем	Кількість годин	
	Очна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування		
Тема 1. Предмет, метод і завдання економіки природокористування [1]. ПР 1. Економічні аспекти екологічних проблем [1,2].	2	1
Тема 2 Основні концепції природокористування і охорони навколишнього середовища. [1]. ПР 2. Основні засади раціонального природокористування як складової державної екологічної політики [1,2].	6	1
Тема 3. Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання ПР 3. Організаційно-економічні механізми управління раціональним природокористуванням та охороною навколишнім середовищем [1,2].	6	1
Разом за змістовим модулем 1	14	3
Змістовий модуль 2. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища		
Тема 4. Економічні інструменти екологічної політики [1]. ПР 4. Розрахунок екологічного податку та рентної плати [1,2]	8	2
Тема 5. Економічна ефективність природоохоронних заходів [1]. ПР 5. Розрахунок екологічного збитку [1,2].	8	1
Разом за змістовим модулем 2	16	3
Разом за змістовими модулями 1 та 2	30	6
Усього годин	30	6

Види роботи:

[1]– опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;

[2]– опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва змістовного модуля, теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування		
1	Тема № 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Економіка природокористування». Самостійна робота студентів направлена на вивчення особливості еволюції та становлення дисципліни «Економіка природокористування» як науки, розуміння поняття природокористування, його соціально-економічної сутності і складових частин. Предмет та функції економіки природокористування. Підготовка до лекційних та практичних занять, підготовка презентацій.	4	10
2	Тема № 2. Основні концепції природокористування і охорони навколишнього середовища. Самостійна робота передбачає вивчення характеристики концепцій взаєморозвитку економічної системи та довкілля. Теорії детермінізму. Теорії зростання. Концепція сталого розвитку. Підготовка до лекційних та практичних занять, підготовка презентацій.	12	20
3	Тема № 3. Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання. При вивченні даної теми студенту слід сформулювати і закріпити знання щодо наступних питань: Природні ресурси як економічний базис природокористування. Критерії природних ресурсів за еколого-економічним і соціальним підходом. Економічна сутність та класифікація природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів. Методи економічної оцінки природних ресурсів. Концепція загальної економічної цінності. Підготовка до лекційних та практичних занять, підготовка презентацій. Підготовка до змістовного модуля 1.	12	20
	Разом за змістовим модулем 1	28	50
	Змістовий модуль 2. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища		
4	Тема № 4. Економічні інструменти екологічної політики. Самостійна робота студентів за даною темою зосереджена на наступних питаннях: Законодавче забезпечення України у сфері природокористування. Основи платного природокористування. Критерії для розрахунку платежів за забруднення навколишнього середовища та використання природних ресурсів. Нормативи плати за використання природних ресурсів. Розподіл платежів за використання природних ресурсів. Сутність системи економічного	16	29

	стимулювання у сфері природокористування. Підготовка до лекційних та практичних занять, підготовка презентацій.		
5	Тема № 5. Економічна ефективність природоохоронних заходів. При вивченні даної теми студенту слід сформулювати і закріпити знання щодо наступних питань: Основні природоохоронні заходи. Особливості оцінки економічної ефективності природоохоронних заходів. Класифікація збитків та їх характеристика. Механізми формування екологічного збитку. Методика розрахунку економічного збитку. Підготовка до лекційних та практичних занять, підготовка презентацій. Підготовка до змістовного модуля 2.	16	29
	Разом за змістовим модулем 2	32	58
	Разом за змістовими модулями 1 та 2	60	108
Усього годин		60	108

До самостійної роботи відноситься:

- підготовка до лекцій та практичних занять⁴
- інформальна/неформальна освіта.

У межах дисципліни «Економіка природокористування» здобувачі можуть виконувати завдання самостійної роботи як у традиційних формах (опрацювання літератури, індивідуальних завдань, тощо), так і через **зарахування результатів неформальної та інформальної освіти.**

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю.

Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи	Назва курсу	Посилання
Coursera	<i>Environmental Economics – University of Michigan</i>	https://www.coursera.org/learn/environmental-economics?utm_source=chatgpt.com
OpenLearn (The Open University)	<i>Financial methods in environmental decisions</i>	https://www.open.edu/openlearn/nature-environment/financial-methods-environmental-decisions/content-section-0?utm_source=chatgpt.com
OpenLearn (The Open University)	<i>Introducing environmental decision making</i>	https://www.open.edu/openlearn/nature-environment/introducing-environmental-decision-making/content-section-0?utm_source=chatgpt.com

Coursera	<i>Introduction to Sustainability – University of Illinois at Urbana-Champaign</i>	https://www.coursera.org/learn/sustainability?utm_source=chatgpt.com
OpenLearn (The Open University)	<i>An introduction to energy resources</i>	https://www.open.edu/openlearn/nature-environment/an-introduction-energy-resources/content-section-0?utm_source=chatgpt.com

Здобувач має право також обрати самостійно освітню платформу та курс, які відповідають змісту цієї навчальної дисципліни.

Результати, отримані в системі неформальної/інформальної освіти, засвідчуються відповідним сертифікатом, де вказуються обсяг годин (або кількість кредитів ЄКТС) та здобуті компетентності та результати навчання. Такі результати можуть бути зараховані як результати поточного, періодичного або підсумкового контролю за цією навчальною дисципліною за процедурами, визначеними «Положенням про порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова та відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж ОНУ імені І. І. Мечникова» https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozhennya/polozhennya_neformalna_osvita_2024_final.pdf.

9. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Економіка природокористування» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекції, пояснення, робота з навчальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання – це лекційні заняття, опитування, дискусія та обговорення проблемних питань, мультимедійні презентації, відеопрезентації.

Практичні методи – це опрацювання завдань до практичних робіт, обговорення практичного застосування набутих знань.

Для розв'язання навчально-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, проміжний контроль і т.п.)

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Засоби діагностики якості освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: усне опитування під час занять, оцінювання усних доповідей, самостійних завдань.

Періодичний контроль: тестовий контроль – оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: залік.

Протягом засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають можливість накопичувати бали за рахунок виконання різних форм роботи. Вони розподіляються, а потім підсумовуються.

Контроль знань здобувачів здійснюється упродовж семестру та охоплює всі види навчальної діяльності: лекційні заняття, практичні заняття й модульні контрольні заходи. Основна мета контролю полягає у перевірці рівня засвоєння теоретичних знань, сформованості практичних навичок і здатності застосовувати отримані знання у професійній діяльності.

1. Форми контролю за лекційним матеріалом

Оцінювання засвоєння лекційного матеріалу здійснюється на основі таких форм: перевірка підготовленості до лекції (активність, виконання коротких аналітичних або оглядових завдань, ознайомлення з рекомендованою літературою); перевірка розуміння ключових понять і закономірностей теми; участь в усній дискусії або обговоренні проблемних питань теми (оцінюється змістовність, аргументованість та самостійність суджень).

Максимальна кількість балів за опанування лекційного матеріалу становить 10 балів (по 2 бали за кожную з 5 тем).

2. Форми контролю за практичним матеріалом

Практичні заняття спрямовані на формування професійних компетентностей, уміння застосовувати теоретичні знання під час виконання конкретних завдань. Контроль здійснюється через перевірку правильності виконання практичних робіт (дотримання методики, точність розрахунків, логічність висновків, якість оформлення звітності) та усний захист практичної роботи (здатність обґрунтувати отримані результати, відповісти на запитання викладача, продемонструвати розуміння процесу виконання).

Максимальна кількість балів за всі практичні роботи становить 40 балів (по 8 балів за кожную з 5 практичних тем).

3. Контроль за змістовими модулями

Після вивчення кожного змістового модуля проводиться контрольна робота за змістовними модулями у формі тестового оцінювання. Метою є перевірка системності засвоєння матеріалу, узагальнення знань і вміння логічно поєднувати теоретичні та практичні аспекти навчального змісту. Завдання контрольної роботи за змістовним модулем складені у тестовому вигляді закритого типу і містять двадцять запитань. Кожна вірна відповідь

оцінюється у 2,5 бали. Максимальна кількість балів за виконання контрольних робіт за змістовними модулями становить 50 балів. Для отримання позитивного результату здобувач має набрати не менше 60% правильних відповідей.

4. Підсумковий контроль (залік)

Підсумковою формою контролю знань є залік.

Підсумковий залік здобувач вищої освіти може отримати автоматично за умови повного виконання навчальної програми дисципліни та наявності достатньої кількості накопичених балів, що відповідають критеріям позитивної оцінки за результатами семестрового контролю.

Оцінювання заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Підсумкова (фінальна) оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне між сумою балів, отриманих за поточний контроль, та результатами підсумкового контролю.

5. Підсумкова система оцінювання за дисципліною

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Лекційний матеріал (участь у дискусії, підготовленість)	10
Практичні роботи	40
Контрольні роботи за змістовними модулями	50
Загальна кількість балів за дисципліну	100

Такий підхід забезпечує безперервний контроль знань, стимулює систематичну підготовку здобувачів і дозволяє комплексно оцінити їхню готовність до практичного застосування отриманих знань і навичок.

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС.

1. Критерії оцінювання лекційного матеріалу

Бал	Критерії оцінювання засвоєння лекційного матеріалу
2 бали	Повністю засвоїв зміст лекції; аргументовано відповідає на запитання, демонструє критичне мислення, наводить приклади з практики або сучасних досліджень; виконав онлайн-тест чи міні-завдання без помилок.
1,5 бала	Добре орієнтується в темі, розуміє зміст основних понять, логічно відповідає на контрольні питання, виявляє активність під час обговорення.
1 бал	Ознайомився з матеріалом лекції, відповідає на основні запитання, але без глибокого розуміння або з неточностями; має базові уявлення про ключові поняття.
0,5 бала	Ознайомився частково з матеріалом; виконав завдання поверхнево, без розуміння змісту; допускає суттєві помилки.
0 балів	Здобувач не відвідував лекцію або не ознайомився з матеріалом; не виконав завдання/тест; не проявляв активності.

2. Критерії оцінювання практичних робіт

Бал	Критерії оцінювання виконання практичної роботи
8 балів	Робота виконана повністю, на високому науковому рівні; результати обґрунтовані, подані у вигляді таблиць, графіків або власних спостережень; оформлення звіту відповідає методичним вимогам; студент успішно захистив роботу, виявив глибоке розуміння змісту, методики та висновків.
7 балів	Робота виконана повністю та коректно, але потребує незначного уточнення або деталізації окремих розрахунків чи висновків; звіт оформлений якісно; студент продемонстрував впевнене володіння матеріалом під час захисту.
6 балів	Робота виконана в основному правильно, із незначними неточностями у розрахунках або формулюваннях висновків; звіт відповідає більшості вимог; проведено короткий усний захист.
5 балів	Робота виконана з окремими помилками у методиці чи висновках, але загальний результат коректний; звіт надано, однак аналіз результатів поверхневий або неповний.
4 бали	Робота частково виконана, спостерігаються помилки у розрахунках, неповні або нечіткі висновки; звіт оформлено частково або з порушеннями структури.
3 бали	Робота виконана з численними недоліками, не всі завдання виконано; звіт неповний, без аналітичної частини; усний захист відсутній або формальний.

2 бали	Робота містить суттєві помилки, відсутні пояснення або аналіз отриманих результатів; звіт має фрагментарний характер.
1 бал	Робота не виконана у встановлений термін, має грубі методичні помилки; звіт відсутній або не відповідає темі завдання.
0 балів	Робота не виконана або не подана; студент не з'явився на заняття й не подав жодних звітних матеріалів.

Критерій для захисту практичної роботи – коротке усне пояснення результатів (1–2 хвилини) або відповідь на запитання викладача щодо методики чи висновків.

Оцінювання контрольних робіт за змістовними модулями здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу після завершення вивчення кожного змістового модуля. Контрольна робота за змістовним модулем проводиться у формі тестового контролю, який містить 10 тестових завдань, що охоплюють ключові поняття, закономірності та прикладні аспекти тем, передбачених навчальним планом.

Кожне тестове завдання має одну правильну відповідь, яка оцінюється в 2,5 бали, а загальна кількість балів за тест становить 25, що відповідає 100% правильності виконання.

Розподіл результатів тестування за кількістю правильних відповідей

Кількість правильних відповідей	Відсоток правильності, %	Рівень засвоєння матеріалу
10	100	Відмінний рівень, повне засвоєння матеріалу
9	90	Дуже високий рівень, незначні неточності
8	80	Високий рівень, правильне розуміння основних положень
7	70	Задовільний рівень, окремі неточності у розумінні матеріалу
6	60	Мінімально позитивний результат, базове засвоєння знань
5	50	Незадовільний рівень, часткове розуміння теми
4	40	Низький рівень, більшість відповідей неправильні
3	30	Дуже низький рівень засвоєння
2	20	Дуже слабе розуміння матеріалу
1	10	Майже повна відсутність знань
0	0	Відсутність знань, завдання не виконано

Для отримання позитивного результату необхідно набрати не менше 60% правильних відповідей, що відповідає 6 балам із 10 можливих. Результати нижчі цього порогу вважаються незадовільними та не зараховуються як успішне виконання модульного контролю.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: У випадку пропуску заняття з поважних причин здобувач зобов'язаний виконати контрольну роботу за відповідною темою у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: під час опанування навчальної дисципліни категорично не припускаються будь-які види порушень академічної доброчесності з боку як здобувачів вищої освіти, так й викладача. У разі виявлення та фіксації будь-якого виду порушення академічної доброчесності, до порушника будуть застосовані санкції, передбачені Законом України «Про академічну доброчесність» та внутрішніми нормативними документами Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Політика щодо використання штучного інтелекту: в ході опанування цієї навчальної дисципліни забороняється оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної та навчальної діяльності, якщо це не дозволено умовами навчального завдання, а сам цей факт не зазначено в навчальному завданні чи супровідних матеріалах до нього. Під час проходження підсумкового оцінювання використання ресурсів штучного інтелекту забороняється.

Здобувач вищої освіти має право на дві спроби складання контрольної роботи за змістовним модулем: перша – у межах основного навчального процесу, друга – у разі необхідності повторного проходження для підвищення результату або у випадку технічних чи організаційних причин, що вплинули на виконання першої спроби.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Які основні цілі дисципліни «Економіка природокористування»?
2. Чому дисципліна «Економіка природокористування» є міждисциплінарною?
3. Поясніть, що є предметом та об'єктом дисципліни «Економіка природокористування».
4. Які завдання вирішує «Економіка природокористування»?
5. У чому сутність екологічної освіти?
6. Наведіть аргументи, що підтверджують необхідність екологічних знань.
7. Що таке біосфера? Перелічіть її складові.

8. Розкрийте зміст і значущість кожної складової біосфери.
9. Що таке антропогенні зміни? Наведіть приклади.
10. Коли природокористування є раціональним, а коли – нераціональним?
11. Які характерні риси раціонального (оптимального) природокористування?
12. Які показники характеризують основні елементи раціонального природокористування?
13. Наведіть приклади нераціонального природокористування.
14. У чому суть економічного механізму природокористування?
15. Що таке ноосфера?
16. Дайте визначення поняттю «природні ресурси».
17. Наведіть відомі Вам класифікації природних ресурсів.
18. Дайте характеристику вичерпних і невичерпних природних ресурсів.
19. Дайте характеристику відновлюваних і невідновлюваних ресурсів, природних ресурсів та природних умов.
20. У чому полягає сутність економічної оцінки природних ресурсів?
21. У чому суть рентної та витратної оцінок природних ресурсів? Назвіть недоліки та переваги кожної з них.
22. Яким чином впливає час експлуатації природних ресурсів на їх оцінку?
23. Які чинники впливають на ефективність використання природних ресурсів та здійснення природоохоронної діяльності?
24. У чому полягає роль та значення природних ресурсів для розвитку суспільства?
25. Які є відмінності між поняттями «природа» і «навколишнє природне середовище»?
26. Що таке природні та антропогенні джерела забруднення атмосфери?
27. Дайте характеристику стаціонарним джерелам забруднення атмосфери.
28. Яка ситуація складається щодо пересувних джерел забруднення атмосфери?
29. Які природні території, що перебувають під охороною, відносять до заповідників, заказників, пам'яток природи, національних парків?
30. Дайте визначення та назвіть складові фінансово-економічного механізму природокористування.
31. Які принципи формування державного та місцевих природоохоронних бюджетів?
32. Які фактори відносяться до основних важелів фінансово-економічного механізму охорони навколишнього середовища?
33. Які особливості застосування екологічних податків?
34. У чому полягає суть і значення екологічного фонду?
35. Що повинна стимулювати система платежів за природокористування?
36. Розкрийте сутність поняття «норми» та назвіть принципи їх встановлення.
37. Назвіть та охарактеризуйте основні інструменти екологічної політики.

38. З яких елементів складається величина платежів за забруднення навколишнього природного середовища?
39. Чому держава повинна співпрацювати з міжнародною спільнотою у сфері екологічних проблем?
40. Що таке екологічна безпека?
41. Назвіть основні екологічні проблеми України.
42. Охарактеризуйте основні джерела і чинники антропогенного впливу на стан навколишнього природного середовища.
43. На основі власного досвіду наведіть приклади глобальних, регіональних і локальних змін у стані навколишнього природного середовища, що відбуваються під впливом діяльності людини.
44. У чому полягає управління охороною навколишнього середовища?
45. Які основні ланки системи управління природоохоронною діяльністю?
46. Яким законодавчим актом регулюється управління природокористуванням в Україні?
47. На які органи управління покладено законодавчі функції управління охороною навколишнього природного середовища та раціональним використанням природних ресурсів?
48. На які органи покладено виконавчі функції управління охороною навколишнього природного середовища та раціональним використанням природних ресурсів?
49. На які органи покладено функції контролю за станом навколишнього природного середовища та раціональним використанням природних ресурсів?
50. Які основні завдання вирішує Міндовкілля України?
51. Розкрийте сутність поняття «екологічний контроль» та назвіть його завдання.
52. Що таке державна політика у сфері екології?
53. Розгляньте і поясніть основні напрями державної політики у сфері екології.
54. Дайте визначення поняття «екологічний менеджмент».
55. У чому полягає відмінність між поняттями «екологічне управління» та «екологічний менеджмент»?
56. Назвіть основні інструменти екоменеджменту.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі (формувальне оцінювання)

Поточний та періодичний контроль					Загальна оцінка
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2		
T1	T2	T3	T4	T5	100
10	10	10	10	10	
Контрольна робота за ЗМ 1 – 25			Контрольна робота за ЗМ 2 – 25		

T1, T2 ... T5 – теми

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
90-100/ зараховано	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
75-89 / зараховано	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість практичних завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
60-74 /зараховано	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину практичних завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
35-59 / не зараховано з можливістю	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування);	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності,

повторного складання	безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вмє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки складно; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	правильно вирішив окремі практичні завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
0-34/ не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Сербов М.Г., Бунякова Ю.Я. Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування». Одеса: ОНУ, 2026. 22 с.
2. Сербов М.Г., Бунякова Ю.Я. Силабус навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент» для студентів-бакалаврів спеціальності G18 Геодезія та землеустрій. Одеса, ОДЕКУ, 2026. 5 с.
3. Мультимедійні презентації.

14. Рекомендована література

Основна

1. Шаравара В.В., Любинський О.І. Економіка природокористування : навч. пос. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с.
2. Сафранов Т.А., Губанова О.Р., Лукашов Д.В. Еколого-економічні основи природокористування : навч. пос. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 350 с.
3. Губанова О.Р. Економіка природокористування: конспект лекцій. Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2024. 119 с.
4. Волошкіна О.С., Василенко Л.О. Збалансоване природокористування: конспект лекцій. Київ: КНУБА, 2026 64 с. URL: http://elibrary.collegesnau.com/wp-content/uploads/2026/06/09-%D0%B5-2026-10_V_26.pdf
5. Пономаренко Є.Г., Ломакіна О.С. Економіка природокористування та природоохоронної діяльності: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 58 с.

Додаткова

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 346 с.
2. Економіка природокористування: підручник / Хвесик М.А., Рогач С.М., Кулаєць М.М., Ільків Л.А., Авраменко Т.П. Київ: Аграр Медіа Груп, 2013. 334 с.

3. Дронова О.Л., Запотоцький С.П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст: навч.-метод. пос. Київ: Прінт Сервіс, 2018. 214 с.
4. Дубас Р.Г. Економіка природокористування: навч. пос. Київ: КНТ, 2009. 448 с.
5. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування: навч. пос. Харків : Бурун Книга, 2009. 480 с.
6. Макарова Н.С., Гармідер Л.Д., Михальчук Л.В. Економіка природокористування: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 322 с.

Нормативно-правове забезпечення

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII. (із змінами та доповненнями станом на 20.08.2026р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 28.05.2026р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n6823>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Репозитарій ОНУ імені І.І.Мечникова <https://dspace.onu.edu.ua/home>
2. Репозитарій факультету ФГМіЕ <http://eprints.library.onu.edu.ua>
3. Бібліотека ОНУ імені І.І.Мечникова <http://lib.onu.edu.ua/>
4. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <http://www.menr.gov.ua>.
5. Програма ООН з навколишнього середовища. URL: <http://www.unep.org>.
6. Всеукраїнська екологічна ліга. URL: <http://www.ecoleague.net>.
7. Наукова бібліотека Одеського національного університету. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>